فهرست نسخه های خطی
کتابخانه حجت کوهکمری
قم ـ ایران

*** معرفی تفصیلی نسخه های خطی کتابخانه مرحوم آیة الله سید محمد حجت کوهکمری ـ قم در دو بخش مجزای کتابشناسی و نسخه شناسی و فهارس عمومی ، با مقدمه ای به زبان عربی به قلم سید احمد حسینی اشکوری .**

تألیف

سید جعفر حسینی اشکوری

نشر : مجمع ذخائر اسلامی

در آمد

چند سال قبل در منزل شخصی حضرت آیة الله العظمی سید حسن حجت کوه کمری (قده) تعدادی کتاب خطی نظرم را جلب کرده بود تا در ماه رمضان المبارك ١٤١٢ هـ ق توفیق بررسی آنها از نزدیك نصیب این حقیر شد .

وقتی کتب را مشاهده کردم آنها را از اهمیت خاصی برخوردار دیدم چون اکثر آنها از تألیفات یا تقریرات درس آیة الله العظمی سید محمد حجت (ره) بود که تا کنون چیز قابل توجهی از تألیفات ایشان در دسترس محققین و دانش پژوهان قرار نگرفته است . لهذا مصر بر آن شدم که فهرست مختصر آن را فراهم آورده تا راهی برای استفاده محققان باشد .

البته چند نکته را لازم به تذکر می دانم :

١ ـ اکثر این کتب وقف اولاد اهل علم می باشد که در برگ اول بیشتر آنها این جملات بخط مرحوم سید محمد حجت (قده) نوشته شده است : « از کتابهای مرحوم آقای والد و ثلث آن مرحوم است و باید دست ورثه اهل علم باشد تا ابد ، الاحقر محمد الحسینی الکوه کمری » .

٢ ـ اکثر تألیفات مرحوم حجت (قده) ناقص است و در بین آنها چند رساله یا کتاب کامل را می توان یافت ، ولی این نکته پوشیده نیست که حتی چند حاشیه و یا جمله نیز از ایشان قابل استفاده بوده و از اهمیت خاصی برخوردار است .

٣ ـ اکثر تقریرات درس ایشان بخط تلامذه وی می باشد که شاگردان ، بعد از اتمام درس آن را به استاد هدیه کرده اند .

٤ ـ در بین بررسی دقیق کتابها دو مطلب مهم نظرم را جلب کرد :

الف ـ نسب نامه مرحوم آیة الله العظمی سید محمد حجت (قده) بخط مبارك ایشان .

ب ـ اجازه اجتهاد حضرت آیة الله العظمی آقا ضیاء عراقی به مرحوم حجت (قده) در حدود سال ١٣٣١ تا ١٣٣٣ در انتهای رساله منجزات المریض .

در پایان بر خود لازم می دانم که از آقازادگان محترم مرحوم آیة الله العظمی سید حسن حجت (قده) که ما را در تهیه این فهرست یاری داده اند و وسایل کار را برایم فراهم آوردند تشکر بنمایم ، و نیز از والد محقق و استاد بزرگوارم حضرت حجة الاسلام و المسلمین حاج سید احمد حسینی اشکوری که با ارشادات دقیق و استادانه خویش این حقیر را راهنمایی نموده و با نگاشتن شرح حال مرحوم حضرت آیة الله العظمی سید محمد حجت کوهکمری (قده) در مقدمه این کتاب زینت خاصی به کتاب داده اند کمال سپاس و قدردانی را بنمایم .

و اما روش نگارش این فهرست :

در این فهرست سعی بر آن شده که به روشی کوتاه و کامل این کتب معرفی گردد و بطور کلّی هر کتاب خطی را در دو بخش معرفی کنیم :

۱ ـ بخش اوّل : کتابشناسی با حروف درشت :

الف : شماره کتاب وسط سطر و داخل پرانتز .

ب : نام کامل کتاب ، لغت و موضوع آن در مقابل نام کتاب و درون پرانتز .

ج : نام کامل مؤلف و لقب مشهور وی با تاریخ فوت یا عصر درگذشت وی با رمز حرف « ق » که بیانگر اختصاری قرن می باشد .

د : خصوصیات کتاب و اینکه در چند فصل یا باب می باشد و یا به کدام شخصیتی اهداء شده و غیره که در شناخت کتاب از اهمیت خاصی برخوردار است .

هـ : در کتب مشهور از آوردن آغاز کتاب خودداری شده ولی در کتب جدید مختصری از آغاز آن آمده است .

و : اگر برگهایی از کتاب افتاده و یا دارای مجلدات متعددی باشد ، مقدار افتادگی یا اینکه جلد چندم کتابست توضیح داده شده و ما این قسمت را در بخش دوّم ـ که می آید ـ متذکر شده ایم .

۲ ـ بخش دوّم : نسخه شناسی با حروف ریز و نیم سطر :

الف : نوع خط .

ب : نام کاتب .

ج : تاریخ کتابت .

د : نوع عناوین ، حواشی ، بلاغ ، اجازه ، تملك و خصوصیات و امتیازاتی که در نسخه دیده می شود و در اهمیت نسخه از جایگاه خاصی برخوردار است .

در پایان این کتاب ، فهارس عمومی آن نظیر فهرست مؤلفین ، موضوعی و اعلام و غیره برای سهولت دسترسی محققین بمطالب کتاب آمده است .

این فهرست طبق نگارش پدر و استاد گرانمایه ام حضرت حجة الاسلام و المسلمین حاج سید احمد حسینی اشکوری تهیه و تنظیم شده که از خداوند منّان طول عمر ایشان را خواستارم . **والله الموفّق**

قم ـ رمضان المبارك ـ ۱۴۱۲ **سید جعفر حسینی اشکوری**

السيد محمد الحجة الكوهكمري

(١٣١٠ ـ ١٣٧٢)

آية الله العظمى السيد محمد بن السيد علي بن السيد علي نقي بن السيد محمد بن حسن بن حيدر بن شمس الدين بن أمين بن نور الدين بن شمس الدين بن إسماعيل بن محمد بن علي بن عباس بن فخر الدين بن هاشم بن حسن بن علي بن فخر الدين بن شرف الدين بن شمس الدين بن محمد المصري الملقب بالمحاري بن شجاع الدين بن محمود بن سليمان بن عقيل ابن أحمد بن حسن بن علي بن حسين بن حسن الأفطس بن علي بن الإمام علي السجاد عليه السلام ، الحسيني الكوهكمري المعروف بالحجة .

مولده ونشأته :

ولد بتبريز في اليوم التاسع والعشرين من شهر شعبان المعظم سنة ١٣١٠ ، ونشأ في كنف والده الذي كان من كبار علماء تبريز نشأة صلاح وهدى ، وبها تعلم المبادىء وجانباً من العلوم القديمة والحديثة ، وقرأ المقدمات والسطوح على كبار علمائها ، وكان أكثر دراسته لكتب السطوح عند والده الجليل ، ومما قرأ عنده كتاب « رياض المسائل » بتمامه . وفي هذه الفترة كانت له حوزة دراسية يحضرها الناشؤون من الطلاب ، درّس فيها المقدمات إلى كتاب شرح اللمعة .

هاجر إلى النجف الأشرف سنة ١٣٣٠ لا كمال دراساته الحوزوية ، فتتلمذ بها في الفقه والأصول العاليين على السيد محمد كاظم الطباطبائي اليزدي وشيخ الشريعة الاصبهاني والشيخ علي القوچاني والشيخ علي الگونابادي والميرزا حسين النائيني والسيد محمد الفيروز آبادي والشيخ ضياء الدين العراقي والسيد أبي تراب الخوانساري ، وكان أكثر استفاداته العلمية من شيخيه الشريعة والنائيني . وفي النجف أيضاً أخذ علوم الحديث والرجال عن السيد أبي تراب الخوانساري .

و أخذ العلوم الرياضية والفلك عن العلامة ميرزا حيدر قلى سردار الكابلي ، فدرس عنده

بالنجف حين زيارة السردار العتبات المقدسة كتابي « سى فصل » في الأسطرلاب لنصير الدين الطوسي و« شرح التذكرة » في الهيئة للنيسابوري ، كما كان السيد يستفيد منه بعد انتقاله إلى قم كلما كان سردار يأتي إلى زيارة السيدة المعصومة عليها السلام .

بعد إقامته بالنجف فترة أصيب ببعض الأمراض التي كادت أن تمنعه من استمرار الدراسة ، فأمره أبوه بالعودة إلى تبريز للاستراحة والعلاج ، فعاد وبقي بها مدة معالجاً ثم رجع إلى النجف بعد وفاة أستاذيه الطباطبائي والشريعة ، واستمر في الحضور على بقية الشيوخ الذين ذكرناهم .

كان مجداً في التحصيل غاية الجد ، يواصل ليله بنهاره في الدراسة والتدريس والاستفادة والافادة ، حتى نقل أنه كان يكرر المطالعة والامعان في كتب المقدمات كل ثلاث سنوات حتى لا تذهب عن ذهنه مسائل العلوم الأدبية وغيرها مما يحتاج إليه في طريق الاستنباط والمباحث العلمية . وبجده في الأخذ عن الأساتذة ومواصلة البحث والتنقيب أصبح من الطلاب اللامعين في الحوزة النجفية ومن خيرة المشتغلين بين أترابه وأقرانه .

أجيز اجتهاداً قبل انتقاله إلى قم ، من أستاذه الشيخ ضياء الدين العراقي وآخرين .

الاقامة بقم :

بدأ السيد بالتدريس في حوزة النجف في مسجد الشيخ الأنصاري ومقبرة المجدد الشيرازي ، وحضر في حلقات تدريسه جماعة من الأفاضل النابهين ، وازدحمت دروسه وكثر عليها الاقبال لما كان يتمتع من حسن التقرير ودقة النظر وسعة الاطلاع وجودة القريحة .

و بعد مدة وجيزة من الاستقلال في التدريس أصيب بمرض في كبده وصدره وعالج كثيراً فلم ينفعه العلاج ، فاضطر إلى السفر إلى ايران للعلاج والاستجمام ، فسافر سنة ۱۳٤۹ وأقام بقم حيث أصر عليه جماعة من العلماء وأفاضل الطلاب الاقامة بها ، واشتغل بالتدريس في الفقه والأصول سطحاً في بداية الأمر ثم خارجاً .

احتف به حين هبط قم ، الزعيم الديني الكبير الشيخ عبدالكريم الحائري ، وأشاد بمقامه العلمي ودينه وتقاه ، ورغّب الطلاب على الحضور في درسه والاستفادة منه ، وقبل شهور من وفاته أرجع إليه الاحتياط ونص على أنه مؤهل لادارة الحوزة وتولي ما يعود إلى المجتهد . . وبهذا سطع نجمه أكثر من ذي قبل وأقبلت عليه المرجعية والزعامة الدينية وأصبح الشخص الأول بين أعلام قم المراجع في عصره .

كانت مبانيه العلمية متينة مؤسسة على أسس رصينة ، ولذا كانت حلقات درسه مفيدة جداً للأفاضل المعنيين بالفقه والأصول وسائر العلوم الدينية ، ويحضر لديه الزبدة من الطلاب الذين قطعوا المراحل الدراسية بوعي علمي عميق واستعدوا للتوغل في مسائل علمية دقيقة المغزى بعيدة الغور . كتب تقرير أبحاثه الفقهية والأصولية كثير من تلامذته والمستفيدين منه ، اطلعنا على جملة منها بخطوطهم .

كان بارعاً في الفقه والأصول مدققاً في مقدماتها ، كما كان له اليد الطولى في الحديث وعلومه ، ذا خبرة واسعة في متونه وأسانيده ، جيد الفهم لتعابير الأئمة عليهم السلام والمغلق من كلماتهم ، يستخرج المعاني الدقيقة بسليقة مستقيمة غير مشوبة برواسب ذهن بعض الأعاجم .

و من آثاره المهمة الباقية في قم مدرسته الكبرى التي عرفت باسم « المدرسة الحجتية » وتضم أيضاً مكتبة ومسجداً ، وقد افتتحت في العشرين من شهر جمادى الثانية سنة ١٣٦٤ .

الزاهد المتقي :

كان السيد صاحب الترجمة في غاية التقوى ومنتهى الورع ، لم يشب حياته بالشوائب المادية بالرغم من توفر وسائلها له ، بل عاش عزيز النفس مستغنياً عما في أيدي الناس مكتفياً باليسير من البلغة .

كانت تأتيه الحقوق الشرعية من مقلديه ومريديه ، فيوزعها على الطلاب وأرباب الحوائج من دون امتياز لشخص على آخر ، حتى حاشيته وأقربائه وأولاده كان نصيبهم من الأموال كنصيب غيرهم من دون زيادة أو مزية ، ويصبّرهم على القناعة وعدم التعدي في أموال الفقراء والمعوزين .

لم يطلب طيلة حياته من ملك ومن دونه من ذوي الشؤون العالية شيئاً أبداً ، بالرغم من الاحترام الذي كانوا يكنونه له وتكرر الطلب منهم لارجاع خدمة يقومون بها . وأصبح في عصره يضرب به المثل في ترفعه عن اظهار حاجة أو الخضوع لأرباب المناصب والجاه .

كان مهذب النفس متصفاً بالفضائل الأخلاقية والملكات الاسلامية السامية ، وهو بمنتهى الوقار والمتانة في سلوكه ومجالسه الخاصة والعامة ومعاشرته مع الناس ، لا يتعدى الأوامر الدينية في خلواته وجلواته منفرداً كان أو بصحبة المقربين لديه أو غيرهم .

أتته الزعامة الدينية والمرجعية ، ولكن لم يتغير في شيء من أحواله ولم يغير سلوكه في حياته المادية وأخلاقه الاجتماعية وخصائصه الروحية ، عاش زعيماً تخضع له الجباه وتحنّ اليه القلوب كما عاش طالباً في زوايا غرف المدارس لا يجد غير كسرة خبز وادام يسدان الرمق .

شيوخه في الرواية :

للسيد اجازات كثيرة من أساتذته وغيرهم ، وقد صرحوا في بعضها باجتهاده وبلوغه مرتبة استنباط الأحكام ، أما شيوخه في الرواية فهم :

١ ـ الشيخ عبدالله المامقاني .

٢ ـ شيخ الشريعة الاصبهاني .

٣ ـ ميرزا محمد حسين النائيني .

٤ ـ السيد أبو الحسن الاصبهاني .

٥ ـ الشيخ ضياء الدين العراقي .

٦ ـ السيد حسن الصدر الكاظمي .

٧ ـ السيد أبو تراب الخوانساري .

٨ ـ الشيخ محمد باقر البيرجندي .

٩ ـ الشيخ عبدالكريم الحائري اليزدي .

١٠ ـ والده السيد علي الكوهكمري التبريزي .

١١ ـ ميرزا محمد العسكري الطهراني .

١٢ ـ الشيخ اسدالله الزنجاني .

١٣ ـ الشيخ علي كاشف الغطاء .

١٤ ـ الشيخ أحمد كاشف الغطاء .

١٥ ـ الشيخ محمد حسين كاشف الغطاء .

الراوون عنه :

السيد صاحب الترجمة بحكم مرجعيته أصدر كثيراً من الاجازات العلمية والحسبية لتلامذته ووكلائه وبعض العلماء من معاصريه لا نتمكن من حصرهم في هذه العجالة ، أما الاجازات الحديثية التي كتبها لبعض من استجاز منه فهي :

١ ـ السيد شهاب الدين المرعشي النجفي ، أجازه في ٢٤ ذي القعدة سنة ١٣٥١ .

٢ ـ السيد عبد الحجة البلاغي النائيني .

مؤلفاته :

بدأ السيد بتأليف كثير من الكتب الحديثية والفقهيه وغيرهما منذ أيام الطلب واستمر بمعالجته في سني التدريس ، وأهم مؤلفاته موسوعته الحديثية « جامع الأحاديث والأصول » الذي حاول فيه جمع الأحاديث والروايات الفقهية المروية عن المعصومين عليهم السلام ، ومع أن كتاباته مليئة بالتحقيق العلمي والتتبع لم نرمنه كتاباً أو رسالة كاملة في التأليف ، ويبدو أن ازدحام أعماله الدراسية والتدريسية كان يمنعه عن اتمام ما يبدأ بكتابته . توجد كتبه بخطه عند ورثته وفي مكتبة السيد المرعشي العامة بقم ، والذي عرفنا منها :

* الاستصحاب ، رسالة .

* البيع ، كتاب مفصل .

* تنقيح المطالب المبهمة في عمل الصور المجسمة .

* جامع الأحاديث والأصول ، أو مجمع الأحاديث .

* حاشية فرائد الأصول ، مختصرة .

* حاشية كفاية الأصول .

* الحيض ، استدلالي تقرير أبحاث بعض أساتذته .

* الخلل الواقعة في الصلاة .

* الرضاع ، أتمه في أيام البيض من شهر رجب سنة ١٣٣٤ .

* الصلاة ، استدلالي كبير ، ورسالة استفاد أكثرها من أبحاث والده السيد علي .

* لوامع الأنوار الغروية في مرسلات الآثار النبوية .

* مجمع الأحاديث ، هكذا سمي في بعض القطع وهو من أجزاء موسوعته « جامع الأحاديث والأصول » .

* مجموعتان ، فيهما بحوث أصولية وفقهية وبعضها تقرير أبحاث أساتذته .

* مستدرك مستدرك الوسائل .

* منجزات المريض ، رسالة عليها اجازة الاجتهاد له من أستاذه الشيخ ضياء الدين

العراقي .

* وجوب الكفارة بوطى الحائض ، رسالة .

* الوقف ، استدلالي كبير .

وفاته :

توفي - رضوان الله عليه - بقم قبيل الظهر من يوم الإثنين ثالث جمادى الأولى سنة ١٣٧٢ ، وشيع تشييعاً منقطع النظير ودفن في مقبرته الخاصة التي بناها في مدرسته الكبيرة إلى جنب مسجده .

رثاه وأبّنه جماعة كثيرة من شعراء العرب والفرس والترك بقصائد نشر بعضها في كتاب « آثار الحجة » .

خلف عدة أولاد وهم المرحوم الحجة السيد محسن والحجة المرحوم السيد حسن والسيد عبدالحسين والسيد على اكبر .

كتب عنه :

* آثار الحجة ، للشيخ محمد الرازي .

مصادر الترجمة :

ريحانة الأدب ٢ / ٢٣ ، گنجينه دانشمندان ١ / ٣٥٩ ، گنجينه دانشوران ص ١٦٥ ، علماء معاصرين ص ٢١٤ ، رجال آذربايجان ص ١٨٦ ، ماضى النجف و حاضرها ٣ / ٢٣٤ ، معجم المؤلفين ٩ / ١٧٧ ، كتابهاى عربى چاپى ص ١٣٨ و٣٠١ و٦٢٢ و٦٨٢ ، اختران تابناك ١ / ٤٧٦ ، نقباء البشر ٤ / ١٤٩٤ ، معجم رجال الفكر والأدب في النجف ص ١١٠٣ ، زندگاني سردار كابلي ص ١٧٥ ، رجال قم ص ١٥٠ ، مجلة نور علم العدد ١٠ .

(۱)

الأربعون حديثاً (حديث - عربی)

از : بهاء الدين محمد بن حسين عاملی (۱۰۳۰)

مرحوم مؤلف چهل حديث در عقائد و سنن و آداب دينی را به تفصيل شرح و اسانيد آن را حذف نموده و در ۲۳ صفر ۹۹۵ موافق جمله « تم الاحاديث » در اصفهان از تأليف آن فارغ شده است .

* نسخ ، دارای حواشی بسيار ، آغاز و انجام افتاده است ، بعضی از صفحات ترميم شده و عناوين زركوب و گاهی لاجورد می باشد .

(۲)

انوار الفقهاهة (فقه - عربی)

از : شيخ حسن بن جعفر كاشف الغطاء نجفی (۱۲٦۲)

فقه استدلالی مفصل معروفی است مشتمل بر تحقيقات بسيار و نوادر فقهيه ، و متأسفانه كتاب صيد و ذبائح و سبق و رمايه و حدود و ديات آن نوشته نشده است .

كتاب حاضر مشتمل بر كتاب زكات ، صوم ، غنائم و غصب می باشد كه كتاب غصب آن ناتمام است .

* نسخ ، جمعه منتصف ذی حجة الحرام ۱۲۸٦ (آخر كتاب الصوم) ، عناوين با شنگرف ، در صفحه اوّل مرحوم سيّد محمد حجت (قده) تذكر داده اند كه كتاب

از ثلث مرحوم والد است .

(۳)

بشری الوصول الی علم الاصول (اصول - عربی)

از : شیخ محمد حسن بن عبد الله مامقانی (۱۳۲۳)

قواعد علم اصول را با تفصیل بسیار نوشته و در آراء اصولی دیگران مناقشات فراوانی نموده و با استفاده از افادات اساتیدش شیخ مرتضی انصاری و میرزای شیرازی(۱) آن را تنظیم و در آخر آراء خود را نیز متذکر شده است و آن را با عناوین « اصل - اصل » تألیف نموده و ظاهراً مفصلترین کتابی است که در علم اصول نگاشته شده است .

* الف : بحث قطع و ظن ، نسخ ، محمد جواد بن شیخ حسین عصامی ، مؤلف در تاریخ ۱۲۷۸ تألیف کتاب را به پایان برده ، عناوین و نشانیها شنگرف و تمام کتاب علامت بلاغ دارد ، و در صفحه اول « محمد موسوی » نوشته که کتاب امانت آقای حجت (ره) است .

* ب : جلد دوم کتاب و شامل بحث مقدمه واجب ، امر به شیء ، امر به امر ، اجتماع امر و نهی ، نسخ سال ۱۳۰۳ ، در بعضی از صفحات علامت بلاغ دیده می شود ، عناوین با خطی شنگرف مشخص شده است ، دارای خط خوردگی و بعضی از عبارات تصحیح و اضافه شده است .

* ج : بحث استصحاب ، نسخ بخط مؤلف در ۱٤ رجب ۱۲۸۱ در نجف اشرف ، عناوین با شنگرف نشانی دارد ، مؤلف در آخر آن چنین آورده است : « وقد منّ الله عزّ شأنه بالبحث و مراجعة الکتاب و تهذیبه و تصحیحه ، و قد انتهی إلی هذا المقام فی شهر ثالث عن شهر ذی الحجة ۱۳۰۳ » دارای حواشی .

---

(۱) در برگ اول نسخه ما مرحوم سید حسن حجت (قده) یادآور شده اند که این کتاب تقریرات اصول مرحوم سید حسین کوهکمری (قده) می باشد .

(٤)

تذكرة الفقهاء (فقه ـ عربی)

از : علامه حلی حسن بن يوسف بن مطهر (٧٢٦)

فقه استدلالی مقارن و مفصلی است كه در آن بسياری از اقوال فقهاء اسلام را متذكر شده است ، و ظاهراً فقط تا احكام مهر از كتاب نكاح آن را در ١٥ جزء تأليف نموده است ، و كتاب طهارت آن در ١٤ صفر ٧٠٣ و جزء پانزدهم آن در ١٦ ذی الحجة ٧٢٠ در حله به پايان رسيده است .

نسخه حاضر از « كتاب الضمان » تا آخر « كتاب الوصايا و مقداری از كتاب النكاح » را داراست و انجام آن افتاده است .

* نسخ ، شوال سنه ١١١٣ ، نام كاتب بعلت آبديدگی كتاب پاك شده و ناخواناست ، داری حواشی بسيار ، در صفحه اول فهرست كتاب بتاريخ ربيع الاول ١٢١٩ با مهر بيضوی « يا ذا العرش المجيد » آمده ، و در صفحه دوّم مرحوم سيد محمد حجت (قده) بتاريخ شوال ١٣٦١ اشاره كرده اند كه كتاب از ثلث مرحوم « سيد علی » والدشان می باشد . عناوين شنگرف .

(٥)

تعليقة فی الفقه (فقه ـ عربی)

از : شيخ فرج الله واعظی هيدجی

تقريرات درس فقه مرحوم سيد محمد حجت (قده) است كه فرزندشان مرحوم سيد حسن حجت (قده) در بسياری از صفحات بر آن تعليقه زده اند و رد و ايراد می نمايد و در بعض موارد عبارات مقرر را بطور وضوح بيان می كند و از بحث

طهارت تا آخر بحث لباس مشكوك را داراست .

در چند صفحه آخر رساله ای در لباس مشكوك آمده كه بعيد نيست مربوط به همان مبحث قبل باشد .

* نستعليق ، خط مؤلف ، ۲۰ شوال ۱۳۵۸ (پايان بحث حيض) ، بعضى از صفحات بخط محشّى ، بحث طهارت تا آخر لباس مشكوك با حواشى سيد حسن حجت (ره) و بعضى از صفحات بخط وى با تاريخهاى ۱۳۷۸ ، ۱۳۸۰ و غيره مى باشد .

(٦)

تقريرات الاصول (اصول - عربى)

از : سيد محمد تقى طباطبائى تبريزى

تقريرات درس مرحوم سيد حسين كوهكمرى (ترك) قدس سره است كه مؤلف در ايام تحصيل در نجف اشرف نگاشته ، و عناوين آن بدين تفصيل است :

۱ - مشتقات ، ناقص الأول .

۲ - من توسط داراً مغصوبة ، سنه ۱۲٦٦ .

۳ - النهى عن الشىء يقتضى الفساد أم لا ؟

٤ - مفاهيم ، ناقص الأول .

٥ - مفهوم الوصف .

٦ - بحث العام ، ناقص الأول .

۷ - اذا تعقب العام بضمير . . .

۸ - هل يجوز العمل بالعام قبل الفحص أم لا ؟ ۲۱ جمادى الآخر ؟

۹ ـ جواز تخصيص الكتاب بالسنة .

۱۰ ـ حجية العام فيما يقتضى بعد التخصيص .

۱۱ ـ اجمال المخصص ، جمادى الآخر ۱۲٦۷ .

۱۲ ـ اذا ورد عام و خاص متنافيا الظاهر ، سه شنبه ۲۷ شوال ۱۲٦۷ .

۱۳ ـ المطلق و المقيد .

۱٤ ـ المجمل و المبين .

۱٥ ـ الاجماع .

۱٦ ـ الاجماع المنقول .

نستعليق ، بخط مؤلف ، مطالبى را كه نقل كرديم مرحوم سيد محمد حجت (قده) در صفحه اول نقل كرده اند ولى مرحوم سيد حسن حجت (ره) آورده اند كه : گمان قوى مى برم كه اين كتاب از تقريرات درس شيخ انصارى است . داراى حواشى بسيار و بعضى از سطور خط خوردگى دارد ، اكثر مباحث ناتمام است ، مؤلف در نجف اشرف به جمادى الآخر سال ۱۲٦۷ يادداشتى نگاشته اند .

(۷)

تقريرات الاصول (اصول ـ عربى)

از : شيخ صادق عزيزخانى

بعضى از مباحث اصولى است از قبيل : مجعولية الحكم بالأمارة و عدمها و . . . كه با استفاده از درس استادش سيد محمد حجت (قده) نگاشته و در سه شنبه دهم

جمادی الاولی ؟ از تألیف آن فارغ شده است .

* نستعلیق ، بخط مؤلف .

(۸)

تقریرات الاصول (اصول - عربی)

از : ؟

بحثهای اصولی درس سید محمد حجت (ره) است از قبیل : موضوع علم اصول ، واضع علم اصول ، وضع الشخصی و النوعی ، تبادر ، توصلی و تعبدی ، اجزاء ، مقدمه واجب و . . . و از انجام ناتمام مانده است .

* نسخ و نستعلیق ، قرن چهاردهم .

(۹)

تقریرات الفقه (فقه - عربی)

از : شیخ یحیی بن علی اکبر فاضل همدانی

تقریرات بحث سید محمد حجت (ره) است که از ابتدای بحث « ثبوت ولایت اب و جد للطفل » تا « فی تحقق کون صحة البیع فی مورد الاندار علی طبق القاعدة » را داراست .

* نستعلیق ، بخط مؤلف ، ربیع الاول سال ۱۳٦۰ ، دارای حواشی مختصر ، عناوین در بالای صفحات و در بالای متن خط کشی شده است .

(۱۰)

تقريرات الفقه (فقه ـ عربی)

از : بعض شاگردان صاحب جواهر و شیخ انصاری (قدهما)

مباحث صلوة مسافر ، خلل صلوة و مبطلات صلوة و نماز جماعت و غیره در این مجموعة گردآوری شده و همانطور که مرحوم حجت (قده) در ابتدای کتاب نوشته اند از مطالب صاحب جواهر و شیخ انصاری (قدهما) است .

* خطوط مختلف با حواشی بسیار .

(۱۱)

جُنَّة الأمان الواقية و جَنَّة الإيمان الباقية (دعا ـ عربی)

از : شیخ تقی الدین ابراهیم بن علی کفعمی (۹۰۵)

مؤلف ادعیه و اعمال و اوراد و اذکار را که بیشترشان کوتاه و در پایان نمازها یا در ایام هفته و ماههای مختلف و روزهای متبرك و در حالات گوناگون خوانده می شوند را با استفاده از کتابهای معتبر در این باب را در ۵۰ فصل با تعلیقات مفید جمع آوری نموده و در آخر نیز متفرقاتی از خود افزوده است .

* نسخ ، فخر الدین بن اشرف حسینی استرآبادی ، پنجشنبه سوم ربیع الثانی ۹۳۳ (انتهای مجلد اوّل) ، در چند برگ آخر زیارت ۲۱ رمضان بخط « حسین حسینی طالقانی نجفی » آمده ، نسخه قدیمی و نفیس ، خطوط مختلف ولی انتهاء کتاب را « محمد حسن بن حاج زین العابدین » در سال ۱۱۱۰ یا ۱۱۲۰ نوشته است ، عناوین شنگرف ، تصحیح شده و حاشیه نویسی دارد .

(۱۲)

جوامع الجامع (تفسير - عربی)

از : ابوعلی فضل بن حسن بن فضل طبرسی (٥٤٨)

مؤلف پس از اتمام دو تفسير خود « مجمع البيان » و « الكاف الشاف » به درخواست فرزندش « ابونصر حسن طبرسی » اين كتاب را نگاشته و در آن نكات تفسيری دقيق را با توجه به نظرات زمخشری در كتاب « كشاف » او آورده و در روز شنبه ۱۸ صفر ٥٤۲ شروع به آن و در ۲٤ محرم سال ٥٤۳ تأليف آن پايان پذيرفته است .

* نسخ ، محمد حسن بن احمد براكی ، شوال سال ۱۰۷۷ در لار ، در برگ اول چند يادداشت آمده است :

الف : يادداشتی كه نوشته اين كتاب در دوم محرم ۱۱۹٥ در حيدر آباد از ميرزا اسماعيل . .؟ هديه شد با مهر مربع « يا محمد » .

ب : امانت جناب ملا علی الترك .

ج : يادداشتی كه نوشته : استكتبت هذا الكتاب الشريف فی بلدة لار لنفسی ثمّ لاخوانی . . و انا « فتح الله بن قطب الدين محمد الحسينی » با مهر بيضوی .

در صفحه سوم كتاب شخصی نوشته : اين جلد كتاب از « حاج ملا اسماعيل بن حاج ملا مجيد » است كه نزد من می باشد ، در جمادی الاولی ۱۲۷٥ .

در برگ آخر برهان « اثبات واجب الوجود » از « فريد الدين داماد » آمده ، و در آخر آن چنين آمده : « نقل من خط نقل بواسطة من خط العلامة الشيرازی » .

(۱۳)

حاشية الرسائل (اصول - عربی)

از : شیخ موسی بن محمد خوانساری (۱۳٦۳)

تقریرات درس مرحوم میرزای نائینی (قده) است بر رسائل شیخ انصاری (قده) که مؤلف آنها را جمع آوری نموده است و این مطلب را مرحوم سید حسن حجت (قده) در صفحه اوّل کتاب یادآور شده و تأکید کرده اند ، و تا ابتدای بحث استصحاب را داراست .

* نسخ ، احتمالا بخط مؤلف ، عناوین با خط مشکی .

(١٤)

حاشية على المكاسب (فقه - عربی)

از : سید محمد کاظم بن عبد العظیم طباطبائی یزدی (۱۳۳۷)

مؤلف تقاریر درس استادش را در این مجموعه جمع آوری نموده و مرحوم سید حسن حجّت (قده) احتمال قوی داده اند که از تقریرات درس استادش مرحوم فاضل شرابیانی (قده) باشد و مطالب دیگری درباره کتاب نقل کرده اند .

* الف : از بحث بیع مبادله مال به مال تا آخر بحث ضمان ، نسخ ، تصحیح شده ، ابتدای عناوین و اقول شنگرف ، کتاب از ثلث والد مرحوم سید محمد حجّت (قده) است .

* ب : خیارات (از بحث تشبیب تا آخر) ، نسخ ، سید علی حجت کوهکمری ، ۱۲ رجب ۱۳۰۸ در نجف اشرف ، ابتدای عناوین شنگرف .

(۱۵)

حاشية الكفاية (اصول - عربى)

از : آقا ضياء الدين بن محمد عراقى (۱۳۶۱)

حاشيه اى است نسبتاً مفصّل بر « كفاية الاصول » آخوند خراسانى (قده) كه نسخه حاضر جلد دوّم كتاب مى باشد .

* نستعليق ، رمضان ۱۳۳۲ و ربيع الثانى ۱۳۳۳ ، در پايان بسيارى از مباحث نام مؤلف آمده ولى پاك شده است .

(۱۶)

الدرر الباهرة (فقه - عربى)

از : سيد جواد بن على رضا حسينى رضوى قمى طاهرى (۱۳۰۳)

مباحث فقهى را با استدلال فراوان و ذكر اقوال ديگران را با عناوين « الذخيرة - الذخيرة » ذكر كرده و نسخه حاضر از بحث صلوة شروع و به آخر مبحث ضمان ختم شده است .

آغاز : « بسم الله الرحمن الرحيم . . . و بعد يقول أقل العباد علماً و عملا و أكثرهم جرماً و زللا جواد بن على رضا . . . » .

* نسخ ، احتمالا بخط مؤلف ، در برگ اول يادداشتى از فرزند مؤلف به اين عبارت « من جملة مصنفات العالم الاعلم . . . و الدنا الاعظم الحاج سيد جواد القمى » و يادداشتى از زين العابدين . . . حسينى در شعبان ۱۳۲۵ در نجف ديده مى شود ، بسيارى از جا افتادگيها در حاشيه تصحيح شده است .

(۱۷)

الذريعة إلى اصول الشريعة (اصول - عربى)

از : شريف مرتضى على بن حسين موسوى بغدادى (٤۳۰)

اكثر مسائل اين كتاب از جمله مسائلى است كه علماء در آن اختلاف دارند و شامل مسائل متفق عليها نيست بجز چند مسأله ، سپس در آراء مختلف اصولى بحث و مناقشه نموده و بعد متعرض ادله خود شده است ، و اين كتاب شايد جزء اوّلين كتب مفصل در اصول فقه شيعه باشد كه از بين رفتن محفوظ مانده است .

اين كتاب در ابواب و فصول مختلفى جمع آورى شده با اين عناوين :

باب : فى الخطاب و اقسامه و احكامه .

باب : القول فى الامر و احكامه و اقسامه .

باب : فى احكام النهى .

باب : الكلام فى العموم و الخصوص .

باب : فى انواع التخصيص .

باب : الكلام فى المجمل و المبين .

باب : الكلام فى النسخ و ما يتعلق به .

باب : الكلام فى الأخبار .

باب : صفة المتحمل للخبر و المتحمل عنه و كيفية الفاظ الرواية عنه .

باب : الكلام فى الافعال .

باب : الكلام فى الاجماع .

باب : الكلام فى القياس و ما يتبعه و يلحق به .

باب : الکلام فی الاجتهاد و ما یتعلق به .

باب : الکلام فی الخطر و الاباحة .

باب : فی النافی المستصحب للحال .

* نسخ ، پنجشنبه ۲۵ شعبان سال ۱۲۸۵ .

(۱۸)

الروضة البهیة فی شرح اللمعة الدمشقیة (فقه - عربی)

از : شهید دوم زین الدین بن علی عاملی (٩٦٦)

شرح مزجی مختصری است بر کتاب « اللمعة الدمشقیة فی فقه الامامیة » شهید اوّل محمد بن مکی عاملی (٧٨٦) که مشکلات آن را توضیح و اشارات گذرایی به بعض ادله آن نموده است .

این کتاب در دو مجلد تنظیم و یکی از مهمترین کتب دروس حوزوی گشته و بر آن حواشی و شروح و تعالیق بسیاری نوشته شده است و شارح در اوّل ربیع الاول ۹۵۸ شروع به این شرح و در شب شنبه ۲۱ جمادی الاولی همان سال پایان یافته است .

مجلد حاضر جلد دوم کتاب و از کتاب الاجارة تا پایان کتاب الدیات را داراست .

* نسخ ، مسمّی به اول الأئمة (علی) ، روز جمعه ۱۳ ربیع الاول ۱۲۵۹ ، دارای حواشی بسیار و بعضی از حواشی با عبارت « علی بن صالح » به تاریخ ۱۲۵۹ ، در صفحه اوّل و آخر حواشی زیادی آمده و مرحوم حجت چند یادداشت در آنها نوشته یکی تاریخ فوت شیخ انصاری (قده) در ۱۸ جمادی الثانیة ۱۲۸۱ ، تاریخ وفات « حاج

میرزا باقر » شب جمعه ۳ رجب ۱۲۸۵ ، رفتن او به تهران در ۱۹ ربیع الاول ۱۲۹۵ و تاریخ وفات « سید حسین آقا مجتهد کوهکمری » به سال ۱۲۹۸ .

(۱۹)

شرح تبصرة المتعلمین (فقه - عربی)

از : آقا ضیاء الدین بن محمد عراقی (۱۳٦۱)

شرحی است بر « تبصرة المتعلمین » علامه حلّی (۷۲٦)(۱) که نسخه حاضر از ابتدای بحث طهارت تا مقداری از مباحث حج را داراست .

آغاز : « کتاب الطهارة و هی من الطهر بمعنی النظافة الحاصلة من الامور المخصوصة » .

* نسخ ، عبد الله بن محمد حسن هشترودی تبریزی (پایان کتاب الصلوة) ولی در پایان تمام کتابها نام مؤلف آمده و در پایان کتاب اعتکاف تاریخ ۲۷ ذی قعده ۱۳٤۰ مشهود است ، عناوین با مشکی ، بعضی از مباحث کتاب اسقاط شده و در حاشیه تذکر داده شده است ، در صفحه اول مرحوم سید محمد حجت و سید حسن حجت (قدهما) بنام کتاب و مؤلف تصریح کرده اند .

(۲۰)

شرح تهذیب المنطق (منطق - عربی)

از : ؟

---

(۱) مرحوم شیخ آقا بزرگ تهرانی در کتاب خود « الذریعة الی تصانیف الشیعة » ۱۳۵/۱۳ رقم ٤٤۸ اشاره کرده اند که قسمتی از آن در ایران به چاپ رسیده است .

آغاز افتاده است و معلوم نشد که مؤلف آن کیست .

*نسخ نازیبا ، محمود نامراد ، ۱۱۳۱ ، دارای حواشی بسیار .

(۲۱)

شرح زبدة الاصول (اصول - عربی)

از : حسام الدین محمد صالح بن احمد مازندرانی (۱۰۸۱)

شرح مزجی متوسطی است بر کتاب « زبدة الاصول » شیخ بهایی (۱۰۳۰) که تألیف آن در سال ۱۰۳۸ موافق با جمله « تم الشرح بحمده » به پایان رسیده چنانچه در بعضی از نسخه های آن آمده است .

نسخه حاضر از انجام افتاده دارد .

* نسخ ، قرن دوازدهم یا سیزدهم ، در صفحه اوّل یادداشتی به تاریخ ۱۲۵۸ مشهود است .

(۲۲)

شرح شرائع الاسلام (فقه - عربی)

از : ؟

شرحی است نسبتاً مفصل بر « شرایع الاسلام » محقق حلی (٦٧٦) که مؤلف آن معلوم نشد و نسخه حاضر از ابتدای کتاب طهارت تا ابتدای کتاب تجارت را داراست .

* نسخ ، محمد باقر بن عبد الله بصراوی ، هفتم ربیع الاول ۱۲٦٦ ، عناوین شنگرف و در حاشیه ابتدای ابواب و کتب نوشته شده است . در

صفحه اوّل عبارت « از ثلث والد مرحوم محمد حجت است » مشهود است .

(۲۳)

شرح قواعد الاحکام (فقه - عربی)

از : شیخ جعفر بن خضر جناجی نجفی صاحب کشف الغطاء (۱۲۲۸)

شرح مزجی استدلالی مختصری است بر کتاب « قواعد الأحکام » علامه حلی (۷۲٦) و فقط کتاب طهارت و بیع آن را تدوین و جمع آوری نموده و از تألیف شرح کتاب بیع بعد از بازگشتش از خراسان فارغ شده است .

* نسخ ، سنه ۱۲۸۸ ، در حاشیه تصحیح شده ، در آخر کتاب چنین آمده است : « هذا آخر ما وجد من هذه النسخة الشریفة و هی شرح القواعد . . . » ، عناوین با شنگرف مشخص شده است .

(۲٤)

شرح المکاسب (فقه - عربی)

از : ؟

از تقریرات درس یکی از مشایخ ثلاث : میرزا محمد حسین نائینی ، آقا ضیاء عراقی و یا مرحوم محمد حسین کمپانی (رهما) است ، ولی مرحوم سید حسن حجت (ره) احتمال قوی داده که از تقریرات مرحوم کمپانی (قده) می باشد .

* نسخ ، استکتاب سید محمد حجت (ره) با حواشی مختصر از وی ، مطالب منقوله را مرحوم سید حسن حجت (قده) در برگ اوّل متذکر شده و مرحوم سید محمد حجّت (قده) چنین نگاشته اند : « شرح

المکاسب غیر مطبوع استکتبته لنفسی الف بیت سه روپیه » .

(۲۵)

شرح الوافیة (الوافی فی شرح الوافیة) (اصول - عربی)

از : سید محسن بن حسن اعرجی کاظمی (۱۲۲۷)

حاشیه استدلالی است بر کتاب « الوافیة فی اصول الفقه » ملا عبد الله تونی (۱۰۷۱) که مؤلف پس از بازگشتش از مشهد امام رضا علیه السلام به نجف اشرف در سال ۱۱۸٦ تألیف نموده است .

نسخه حاضر از مبحث « الموضوع » تا « تعارض الجرح و التعدیل » را دار است .

* نستعلیق نازیبا ، قرن دوازدهم یا سیزدهم ، در صفحه سوّم یادداشتی از محمد مهدی حاجبی حمیدی به سال ۱۲۵٦ نوشته که کتاب عاریه نزد من است ، و نیز جواد بن محمد بن محمد علی کاظم نوشته که در کتاب نظر کردم ، در صفحه اوّل فهرست مطالب کتاب آمده و در برگ آخر نسب پیامبر صلی الله علیه و آله مکتوب است .

(۲٦)

القواعد و الفوائد (فقه - عربی)

از : شهید اول محمد بن مکی عاملی (۷۸٦)

قواعد و فوائد کلی اصول و فقه و نحوی را که از آنها مسائل و فروع فقهی بسیاری می توان استخراج نمود جمع آوری نموده و اوّل قاعده را ذکر و سپس کلیه مسائلی که می توان از آن استنباط نمود را با عناوین « قاعدة - فائدة » آورده و مجموع قواعد آن

(۳۰۲) قاعده است به اضافه قواعدی که حدود (۱۰۰) قاعده می باشد .

نسخه حاضر از انجام افتادگی دارد .

* نسخ ، نسخه قدیمی و نفیس ، تصحیح شده ، عناوین در حاشیه و در صفحه قبل از شروع کتاب فائده ای طبی مشهود است ، در صفحه اوّل اشاره شده که کتاب از ثلث مرحوم والد است .

(۲۷)

الکافی (حدیث ـ عربی)

از : ثقة الاسلام محمد بن یعقوب کلینی (۳۲۸)

اولین و مهمترین مجموعه حدیثی نزد شیعه امامیه است که در آن احادیث معتبر در اصول اعتقادی و اخلاقی و فقهی را در سه قسم (اصول ، فروع ، روضه) جمع آوری و آن را در ۳٤ کتاب محتوی ۳۲٦ باب و ۱٦۰۰۰ حدیث مسند تقسیم بندی نموده است .

مؤلف این کتاب را از اصول حدیثی اصحاب ائمه علیهم السلام در ۲۰ سال جمع آوری نموده و از همان ابتدای تألیف مورد اعتنای شدید علماء واقع و در مورد آن صدها کتاب و رساله و شروح و حواشی نوشته شده است .

* الف : کتاب عقل و جهل تا پایان کتاب عشره و روضه ، نسخ ، محمد تقی بن حاجی خواجه محمد تبریزی ، جمادی الثانی ۱۰٦۲ (پایان کتاب کافی) تا ۱۱ رجب ۱۰٦۳ (پایان کتاب روضه) و آخر کتاب فضل القرآن در جمادی الاولی ۱۰٦۲ و آخر کتاب الایمان و الکفر و الطاعات کتابت غیاث الدین محمد بن محمد باقر حسینی و پایان کتاب الحجة بخط شاه رضا بن حیدر بن مقصود علی کهنمویی

می باشد . علامت بلاغ دارد و در پایان کتاب عشره امضای بلاغ محمد امین حسینی اهوازی دیده می شود که چنین نگاشته : « قد قرأ ایده الله تعالی هذا المجلد المبارك المشتمل علی الدقائق و السرائر من مراتب التوحید و حقائق الاسرار و غوامض الآثار من براهین الاضطرار الی الحجة من الائمة بعد الرسل و الانبیاء علیهم السلام علیّ من البدایة الی النهایة و اکثر من مجلد الثانی الی الانتهاء وفقه الله تعالی للحفظ و العمل و صانه عن الخطأ و الزلل کتبه العبد الخادم للشریعة و اللازم للملة الاثنی عشریة محمد امین الحسینی الاهوازی » .

دارای حواشی بسیار و در انتهای بعض آنها تعبیر به « من بعض الاکابر » و از نهایة و ابن میثم و بعض کتب دیگر بسیار نقل می کند .

* ب : کتاب طهارة تا آخر کتاب معیشة ، نسخ ، محمد جعفر بن مولانا مختار مازندرانی ، دارای حواشی بسیار ، آغاز افتاده و از بحث حیض شروع می شود . ابتدای عناوین و ابواب شنگرف ، از کتب فقهی مانند مدارك و نهایه و غیره بسیار نقل می کند .

(۲۸)

الكافیة (نحو - عربی)

از : ابوعمرو عثمان بن عمر معروف به ابن حاجب (٦٤٦)

متن زیبا و معروفی است در قواعد نحو که از ابتدای تألیف در حوزه های علمیه کتاب درسی آنان شده و شروح و حواشی بسیاری بر آن نوشته شده است .

* نسخ بسیار نازیبا ، نسخه قدیمی و نفیس با حواشی بسیار ، ابتدای عناوین و اقوال شنگرف ، با تملك مصطفی بن کورد علی افندی ساکن در الوان ملقب به زریز خاکی ، نسخه از ثلث والد سید محمد حجت (قده) است .

(۲۹)

کتاب البیع (فقه - عربی)

از : شیخ صادق خویی

تقریرات فقهی درس مرحوم سید محمد حجت (قده) است که از ابتدای « بیع » تا « فی الإندار للظروف و تحقیق المطلب فیه » را داراست .

آغاز : « بسم الله الرحمن الرحیم . . کتاب البیع قد عرّفه الاعلام (رض) بتعریف کثیرة حیث عرّفه بعض بأنه مبادلة مال بمال » .

* نستعلیق ، محمد تبریزی قراچه داغی ، ۲۵ ربیع المولود ۱۳٦۰ (چنانچه در صفحه اول آمده است) ، و در صفحه چهلم تاریخ ۵ شعبان ۱۳۵۷ مشهود است ، در حاشیه تصحیح و عناوین بالای صفحات مکتوبست .

(۳۰)

کتاب البیع (فقه - عربی)

از : میرزا محمود عرب خوانساری عراقی

تقریرات درس فقه مرحوم حجت (قده) که تألیف آن در شب شنبه ۲۸ ربیع الاول ۱۲٦۰ به پایان رسیده است .

آغاز : « بسم الله الرحمن الرحیم . . . فی البیع ، مقدمة فی تعریفه اعلم ان الاعلام (قدهم) قد ذکروا له » .

* نستعلیق ، بخط مؤلف ، در حاشیه تصحیح و اضافه شده است .

(۳۱)

كتاب البيع (فقه - عربی)

از : شيخ يحيی بن علی اكبر فاضل همدانی

تقريرات بحث فقه مرحوم سيد محمد حجّت (قده) است و مجلد حاضر جلد دوّم كتاب و از بحث « شروط متعاقدين » تا « بيع ما يملك و ما لايملك » را داراست .

* نسخ ، بخط مؤلف ، در حاشيه تصحيح و اضافه شده ، عناوين بالای صفحات نوشته شده است .

(۳۲)

كتاب البيع (فقه - عربی)

از : شيخ موسی بن محمد خوانساری (۱۳٦۳)

تقريرات بحث بيع قسمت خيارات استادش مرحوم نائينی (قده) را به رشته تحرير آورده است و از آغاز و انجام افتاده دارد . و مرحوم سيد محمد حجت در صفحه اوّل كتاب به اين مطلب اشاره كرده است .

* نسخ ، استكتاب سيد محمد حجت (ره) ، عناوين با خطی بالای آن و گاهی در حاشيه مشخص شده است .

(۳۳)

كتاب البيع و احكامه (فقه - عربی)

از : شيخ يحيی بن علی اكبر فاضل همدانی

تقريرات بحث فقه استادش سيد محمد حجت (قده) است و ظاهراً جلد اوّل

کتاب فوق الذکر وی باشد .

* نستعلیق ، بخط مؤلف ، عناوین با خطی بالای آن مشخص شده است .

(٣٤)

کتاب البیع و الخیارات (فقه ـ عربی)

از : آقا ضیاء الدین بن محمد عراقی (١٣٦١)

* نستعلیق ، ٢٢ صفر ١٣٣٤ (پایان اجاره) در چند برگ آخر بحث منجزات مریض بخط مرحوم سید محمد حجت (ره) ناقصاً آمده ، در صفحه اوّل مرحوم حجت (قده) چنین تعبیر کرده اند : « بیع و الخیارات من مصنفات بعض الاجلاء » و در همان صفحه توضیحاتی از مرحوم سید حسن حجت (قده) درباره کتاب و مؤلف آن مشهود است ، عناوین شنگرف با حاشیه نویسی مختصر ، و نیز در آخر کتاب مزارعه و کتاب قضاء و حدود و شهادات بتاریخ اوّل رجب ١٣٣٣ مکتوب است .

(٣٥)

کتاب الخیار (فقه ـ عربی)

از : میرزا محمود عرب خوانساری عراقی

تقریرات بحث سید محمد حجت (قده) است در باب خیار و انواع آن و غیره که مؤلف آنها را به رشته تحریر درآورده است .

آغاز : « کتاب الخیار القول فی تعریفه اصطلاحاً و قد ذکر الشیخ (قده) فی

بیانه تعریفین » .

* نستعلیق ، بخط مؤلف ، در صفحه اوّل یادداشتی از مرحوم سید حسن حجت (قده) درباره کتاب چنین آمده است که « تقریرات بحث سید الاساتید آیة الله العظمی السید محمد الحجة الکوهکمری ممّا کتبه المرحوم المغفور الآقا میرزا محمود العراقی » .

(٣٦)

کتاب الصلاة (فقه - عربی)

از : شیخ یحیی بن علی اکبر فاضل همدانی

تقریرات درس استادش مرحوم حجت (ره) است که مؤلف بنا به درخواست استادش آن را استنساخ نموده و در اختیار ایشان گذاشته و در روز شنبه ۷ جمادی الاولی ١٣٦۵ به اتمام رسیده است .

آغاز : « بسم الله الرحمن الرحیم . . . کتاب الصلوة و لقد اختلف الاعلام فی اعداد الصلوة الواجبه فی انها تسعة او سبعة او ستة » .

* نستعلیق ، بخط مؤلف ، با حواشی سید حسن حجت (ره) در ٢٤ شوال ١٣٨٨ در آخر بحث « تنبیهاً فی مسألة القرآن بین السورتین » مؤلف می نویسد که : روز چهارشنبه ۷ رجب ١٣٦٤ است و درس تعطیل شده و الحرارة فی غایة الشدّة ، و دو بحث را ننوشته و اوراق سفید گذاشته ، و در آخر اضافه کرده است که : کتاب بیع را در سه جلد و بحث اصول را از اوّل تا آخر در دو جلد و طهارت و صلوة را در دو جلد و مختصر الرجال و لباس مشکوك و قاعده لا ضرر و صوم و بعض قواعد الآخر را نزد مرحوم سید محمد حجت تلمذ کرده ام و آنها را نگاشته ام .

(۳۷)

کتاب الصلاة (فقه ـ عربی)

از : شیخ موسی بن محمد خوانساری (۱۳۶۳)

تقریرات درس استادش مرحوم میرزای نائینی (قده) است که نسخه حاضر از اوّل صلوة تا اواسط بحث رکوع را داراست .

* نسخ ، در زمان حیات مرحوم نائینی ، استکتاب مرحوم حجت (قده) که در این باره نوشته اند : « کتاب الصلوة تقریرات بعض الاعاظم استکتبنا کل ألف بیت سه روپیه » ، تصحیح شده ، حواشی دارد با عنوان عبد الله کاتب ، منه دام ظلّه ، در صفحه اوّل نام کتاب و مؤلف را مرحوم سید حسن حجت (قده) نگاشته اند ، عناوین در حاشیه ، در صفحه آخر فائده ای طبی و در چهار صفحه آخر مطالبی در اعمال لیلة العید من الرمضان اضافه شده است .

(۳۸)

کتاب فی الفقه (فقه ـ عربی)

از : ؟

شرح یکی از متون فقهی است که بعلت افتادگی اوّل و آخر آن نام کتاب و مؤلف آن معلوم نشد و از اول طهارت تا آخر بحث اذان و اقامه را داراست .

آغاز افتاده : « و الخیرات و اکمل ما یتوصل به الی قیوم الارضین و السموات و (کم نطق بفضیلتها) الآیات و لهج بشرافتها » .

* نسخ ، تصحیح شده و علامت بلاغ دارد ، عبارات متن با خطی شنگرف روی آن مشخص شده و عناوین کتاب در حاشیه با شنگرف

نوشته شده است .

(۳۹)

کتاب القضاء (فقه - عربی)

از : ؟

تقریرات نفیسی است در بحث قضا که مرحوم سید محمد حجت (قده) در برگ اول نوشته اند :

لانعرف مصنفه ولکنه کتاب لطیف و تعداد من اول النکاح و جزء من تصانیف المرحوم السید حسین الکوهکمری فی القضاء .

نسخه حاضر از آغاز و انجام افتادگی دارد .

* نسخ ، احتمالا بخط مؤلف ، با حواشی مختصر ، در چند صفحه آخر رساله ای در قضاء آمده که مرحوم سید حسن حجت (قده) نوشته اند که این رساله از تألیفات مرحوم سید حسین کوهکمری حجت (قده) است که بخط جدّ معظم من سید علی بن علی نقی الحسینی یا بخط مؤلف می باشد ولی بعضی معتقدند که کتاب از تصانیف خود سید حسین و بخط خود ایشان می باشد و این مطلب را در ۲۱ شعبان ۱۳۷٤ متذکر شده اند .

(٤۰)

متفرقات السید الحجة (ره) (متفرقات - فارسی)

از : سید محمد بن علی حسینی حجت کوهکمری (۱۳۷۲)

دفترهای مختلفی است در صورت اسامی افرادی که شهریه دریافت می کرده اند و حسابهای ساختمان مدرسه حجتیه و دیگر حسابهای مرحوم سید محمد حجت (قده) در آن گرد آمده است .

* نستعلیق نازیبا ، بخط مرحوم حجت (ره) .

(٤١)

مجمع الأحاديث (حدیث - عربی)

از : سید محمد بن علی حسینی حجت کوهکمری (۱۳۷۲)

احادیث فقهی است به ترتیب کتب فقه که مؤلف نیت داشته موسوعه مفصلی برای احادیث فقهی جمع آوری کند ولی این عمل ناتمام مانده و فقط عناوین ابواب را در صفحاتی سفید و چند حدیث قلیل و یا اصلا حدیثی نوشته نشده است و ظاهراً مؤلف نظر به جمع آوری مستدرکی بر کتاب « مستدرك الوسائل » میرزا حسین نوری (۱۳۲۰) داشته است ، عناوین کتب و ابواب به قرار ذیل است :

١ - آداب التجارة .

٢ - تجارت .

٣ - كتاب العشرة .

٤ - كتاب الصدقة .

٥ - كتاب البيع .

٦ - كتاب النكاح و احكام الاولاد .

٧ - قواطع الصلاة و كيفية صلاة العبد .

۸ ـ کتاب افعال الصلاة .

۹ ـ آداب اللباس و الحمام و المسافرة .

۱۰ ـ تعقيب و دعاء .

۱۱ ـ مولد النبى صلى الله عليه و آله .

۱۲ ـ کتاب الجهاد .

۱۳ ـ کتاب المواقيت .

۱۴ ـ کتاب الزكاة .

۱۵ ـ کتاب الاطعمة و الاشربة .

۱۶ ـ کتاب العلم و الجهل .

۱۷ ـ کتاب الوقوف و الصدقات .

۱۸ ـ کتاب اللعان .

۱۹ ـ کتاب النكاح .

۲۰ ـ کتاب الميراث و الديات .

۲۱ ـ متفرقات شامل بعضى از مباحث اصولى ، عقلى ، تاريخى و . . .

* نستعليق ، بخط مؤلف ، عناوين بالاى صفحات آمده ، اكثر صفحات سفيد مانده است .

(۴۲)

مجموعة :

۱ ـ شرح الروضة البهية (فقه ـ عربى)

از : ؟

مرحوم حجت (قده) نوشته اند که احتمالا مؤلف از تلامیذ مرحوم کلباسی است .

۲ - رسالة فی الشرط ضمن العقد (فقه - عربی)

از : ؟

به تعبیر مرحوم حجت (قده) رساله ای نفیس است در مورد بحث که آن را مفصل بررسی می کند .

۳ - شرح کتاب الطهارة (فقه - عربی)

از : ؟

بحث طهارت یکی از متون فقهی را شرح کرده و ناتمام مانده است .

٤ - رسالة فی الاصول (اصول - عربی)

از : ؟

مباحث مهم اصولی از قبیل : مباحث ادله عقلیه ، اجتهاد و تقلید ، باب التراجیح را بطور مفصل بررسی کرده و ناتمام است .

* نستعلیق ، خطوط مختلف ، دارای حواشی مختصر ، عناوین با شنگرف یا مشکی .

(٤۳)

مجموعة :

۱ - شرح قواعد الاحکام (فقه - عربی)

از : شیخ جعفر بن خضر جناحی صاحب کشف الغطاء (۱۲۲۸)

به شماره (۲۳) رجوع شود .

نسخه حاضر مشتمل بر بحث صرف و بیع اثمان تا آخر انواع البیع و ابتدای فصل

ثالث را دارد می باشد .

٢ ـ شرح فی الربا و الخیارات (فقه ـ عربی)

از : شیخ حسن بن جعفر کاشف الغطاء نجفی (١٢٦٢)

احتمالا جزئی از کتاب « انوار الفقاهة » مؤلف باشد که در آن فقط مباحث فوق الذکر آمده است .

آغاز : « الفصل الثالث فی الربا و فیه مطلبان الاوّل فی محله و له شرطان الاوّل التماثل فی الجنس کالحنطة و الشعیر » .

* نسخ ، حسین علی گیلانی اشکوری ، جمعه ١٨ صفر ١٢٨٨ (پایان کتاب دوم) در نجف اشرف ، ابتدای عناوین و اقوال شنگرف ، در صفحه اوّل آمده است که کتاب از ثلث والد سید محمد حجت (ره) می باشد .

(٤٤)

مجموعة :

١ ـ حاشیة علی المکاسب (فقه ـ عربی)

از : سید محمد کاظم بن عبد العظیم طباطبائی یزدی (١٣٣٧)

به شماره (١٤) رجوع شود .

نسخه حاضر مشتمل بر بحث متاجر آن می باشد .

٢ ـ حاشیة المکاسب (فقه ـ عربی)

از : شیخ محمد حسن بن عبد الله مامقانی (١٣٢٣)

حاشیه ای است بر همان کتاب « مکاسب » شیخ انصاری (١٢٨١) و نسخه

حاضر بحث بيع آن را داراست .

* نسخ ، انتهای هر دو نسخه افتاده ، عناوین با شنگرف و گاهی نوشته نشده ، مرحوم سید محمد حجت (قده) یادآور شده اند که کتاب از ثلث مرحوم والدشان می باشد .

(٤٥)

مجموعة :

١ - درر الفوائد (اصول - عربی)

از : شیخ عبد الكريم بن محمد جعفر حائری یزدی (١٣٥٥)

کتابی است در اصول فقه مشتمل بر اکثر مسائل این علم و فقط مبحث اجتهاد و تقلید را ندارد و در حقیقت این کتاب تقریرات بحث استادش سید محمد فشارکی (١٣١٦) می باشد(١) .

نسخه حاضر از ابتدای کتاب تا اوّل بحث « دلالة النهی علی الفساد » را داراست .

٢ - شرح الكفاية (اصول - عربی)

از : ؟

شرحی است بر کتاب « كفاية الاصول » آخوند خراسانی (١٣٢٩) که احتمالا از آقا ضیاء عراقی باشد چنانچه مرحوم سید حسن حجت (قده) گمان قوی بر این

---

(١) مرحوم شیخ آقا بزرگ تهرانی این کتاب را تحت سه عنوان معرفی نموده اند ، اوّل بعنوان « تقریرات » در کتابش الذريعة ٣٧٨/٤ رقم ١٦٥٨ ، و دوم بعنوان « درر الاصول » در ١١٨/٨ رقم ٤٣٩ ، و سوم « درر الفوائد » در ١٣٢/٨ و در همان عنوان « درر الاصول » از آن مفصل بحث کرده اند .

مطلب دارد .

* نستعلیق قرن چهاردهم ، با حواشی مختصر .

(٤٦)

مجموعه :

١ - مباحث الالفاظ (اصول - عربی)

از : ؟

مباحث الفاظ را از ابتداء تا مسأله نهی در عبادت را دارست و مرحوم سید حسن حجت (قده) ظن قریب به یقین دارد که طبق ظواهر زیادی تقریرات درس مرحوم نائینی است .

٢ - شرح الرسائل (اصول - عربی)

از : شیخ موسی بن محمد خوانساری (١٣٦٣)

شرح کتاب « فرائد الاصول » شیخ انصاری (١٢٨١) است بر بحث استصحاب و باز مرحوم سید حسن حجت (قده) ظن قریب به یقین دارد که یا کتاب از تقریرات مرحوم نائینی (قده) یا از تألیفات خود ایشان است .

* نسخ ، استکتاب سید محمد حجت قدس سره (رساله اول) با حواشی مختصر و یادداشتهای مختصر از سید حسن حجت (ره) در ٢٠ شعبان ١٣٧٤ .

(٤٧)

مجموعه :

۱ ـ الروضة البهية فی شرح اللمعة الدمشقية (فقه ـ عربی)

از : شهید دوم زین الدین بن علی عاملی (٩٦٦)

به شماره (١٨) رجوع شود .

نسخه حاضر جلد دوم کتاب و از « کتاب النکاح » تا آخر « کتاب الدیات » را دارا می باشد .

۲ ـ روضة الواعظين و بصيرة المتعظين (حدیث ـ عربی)

از : ابوعلی محمد بن احمد بن علی فتال نیشابوری (ق ٦)

* نسخ ، قربانعلی بن محمد زمان اشکوری ، ٣ جمادی الثانی ١٢٢٤ در دار السلطنه قزوین مدرسه حسین خان سردار (کتاب اول) عناوین شنگرف با حواشی مختصر ، و از ثلث والد مرحوم سید محمد حجت (قده) است . کتاب دوم چاپ سنگی است .

(٤٨)

مجموعه :

۱ ـ رسالة في الارث (فقه ـ عربی)

از : شیخ هادی تهرانی

رساله ای است در ارث با ذکر روایات و رد و ایراد بسیار ، و در ١٤ ربیع الاول ١٣٣٤ به پایان رسیده است .

آغاز : « کتاب الارث و هو القیام بما کان المیت قائماً به و إن لم یکن علی وجه » .

۲ - رسالة الصلاة (فقه - عربی)

از : سید محمد بن علی حسینی حجت کوهکمری (۱۳۷۲)

مباحث وقت ، قبله ، لباس و مکان مصلی ، اذان ، اقامه و افعال صلاة را نگاشته اند با استفاده از دروس پدرش سید علی کوهکمری (قدهما) .

آغاز : « کتاب الصلوة أی فی الفقه بمعنی الذی وضعه و حل عنهم ان صلوتك سكن بهم » .

۳ - رسالة فی الخلل الواقعة فی الصلاة (فقه - عربی)

از : سید محمد بن علی حسینی حجت کوهکمری

خللی که در صلاة واقع می شود یا از روی عمد است یا سهو و شك که حکم تمام اقسام شك را با استفاده از تقریرات اساتیدش مورد بحث و بررسی قرار داده است .

آغاز : « اعلم ان الخلل الواقع فی الصلوة إمّا یکون عن عمد أو سهو أو شك » .

۴ - رسالة فی الحیض (فقه - عربی)

از : سید محمد بن علی حسینی حجت کوهکمری

بحث حیض را بطور مفصل بررسی کرده و تقریرات درس بعضی از اساتیدشان می باشد .

آغاز : « اعلم ان الحیض هو الدم المخصوص المتکون فی الرحم المعروف بین النساء » .

۵ - رسالة فی الرضاع (فقه - عربی)

از : سید محمد بن علی حسینی حجت کوهکمری

آیا رضاع قائم مقام نسب می شود یا نه در این رساله از جهت اخبار و روایات

مورد بررسی قرار گرفته با استفاده از دروس اساتیدش و در ایام البیض رجب المرجب ١٣٣٤ به پایان رسیده است .

آغاز : « لا شبهة بمقتضی تواتر الاخبار و توافق کلمات الاخیار فی قیام الرضاع مقام النسب » .

* نستعلیق ، رساله اول از روی خط مؤلف ، بقیه رسائل نیز بخط مؤلف ، دارای حواشی مختصر ، رساله دوم با حواشی سید علی کوهکمری (قده) ، بعضی از رسائل تصحیح شده است .

مجموعة

١ - قاعدة لا ضرر (اصول - عربی)

از : شیخ یحیی بن علی اکبر فاضل همدانی

تقریرات درس سید محمد حجت (قده) است در قاعده لاضرر که در سال ١٣٥٨ تألیف به پایان رسیده است .

آغاز : « بسم الله الرحمن الرحیم . . . و الکلام تارة یقع فی الاخبار الواردة فی هذا الباب بین الفریقین و الاخری » .

٢ - مباحث البیع (فقه - عربی)

از : شیخ یحیی بن علی اکبر فاضل همدانی

مباحث خارج فقه مرحوم سید محمد حجت (قده) را در باب بیع در این رساله جمع آوری نموده است .

* نسخ ، الله وردی باقری همدانی دستجردی ، سال ١٣٦٩ (پایان رساله اول) و کتاب دوم بخط مؤلف ، عناوین با خطی مشکی بالای آن مشخص شده است .

(٥٠)

مجموعه :

در این مجموعه چند رساله مختلف از شیخ احمد بن زین الدین احسائی (١٢٤١) در مباحث مختلف اعتقادی و فلسفی و . . . آمده است .

* نستعلیق ، محمد ؟ از روی نسخه ای که بخط مؤلف در چهارشنبه ٢٠ صفر ١٢٦٠ نوشته شده بود نگاشته است .

(٥١)

مجموعة من مؤلفات السید الحجة (متفرقه ـ عربی)

از : سید محمد بن علی حسینی حجت کوهکمری (١٣٧٢)

مباحث مختلف فقهی و اصولی است که با استفاده از دروس اساتیدش در ایام تحصیل نگاشته است و در صفحه اول اشاره به این مطلب نموده و نوشته اند که کل مطالب کتاب احتیاج به تجدید نظر دارد .

عناوین این مجموعه بدین قرارند :

١ ـ حواشی علی شرح المنظومة للسبزواری : من الاوائل .

٢ ـ حواشی متعلقة بالمکاسب من البیع : من تقریرات شیخ محمد حسین کمپانی در ٢٠ جمادی الاولی ١٣٣٣ .

۳ ـ رسالة في الوصية : من كلام بعض مشايخنا .

٤ ـ حواشى كفاية من أوله الى الاواخر .

٥ ـ حاشية اخرى على الكفاية فى الصحيح و الاعم مفصل كتبتها أخيراً .

٦ ـ جزء من لباس المصلي .

٧ ـ موضع علم الاصول و الوضع و ما يتعلق به : تقريرات بحث شيخ على در سال ١٣٣٢ .

٨ ـ قطع و اقسام آن و حجية الظن مفصل و حجية الشهرة و الاجماع و الخبر قابل للرجوع الى آخر خبر الواحد .

٩ ـ بعض تنبيهات الاستصحاب .

١٠ ـ اقل و اكثر : تقريرات مرحوم نائينى .

١١ ـ تقليد .

١٢ ـ حاشيه كفايه فى موضوع علم الاصول : آقا ضياء عراقى .

١٣ ـ استصحاب ، مفصّل .

١٤ ـ صحيحه زراره در استصحاب .

١٥ ـ منجزات المريض : تأليف مرحوم سيد محمد حجت (قده) با اجازه اجتهاد آقا ضياء عراقى كه در حدود سنه ١٣٣١ الى ١٣٣٣ نوشته شده است .

١٦ ـ اخبار البرائة فى حديث الرفع و مسائل ابواب جهاد النفس .

١٧ ـ رسالة فى الصلاة بحث اذان و اقامه .

و بعض رسائل مختصره ديگر .

* نستعليق نازيبا ، خط مؤلف ، تصحيح شده ، اكثر رساله ها ناتمام است .

(۵۲)

مجموعة من مؤلفات السيد الحجة (متفرقه ـ عربى)

از : سيد محمد بن على حسينى حجت كوهكمرى (۱۳۷۲)

اين مجموعه (همانگونه كه مؤلف در صفحه اوّل اشاره كرده) متفرقاتى است كه از دروس اساتيدش استفاده كرده و بعضى از رسالات تأليف خود ايشان است .

عناوين رسالات به شرح زير است :

۱ ـ حاشية على الرياض فى الوضوء : از تأليفات خود ايشان .

۲ ـ رسالة فى وجوب الكفارة بوطى الحايض : تأليف خود ايشان .

۳ ـ رسالة فى الماء المستعمل فى رفع الحدث الاكبر : آقا ضياء عراقى .

٤ ـ رسالة فى مسألة من استأجر عيناً يجوز أن يوجره بأكثر أم لا ؟

۵ ـ رسالة فى خيار الغبن : مرحوم نائينى .

٦ ـ رسالة فى الوقف : آقا ضياء عراقى .

۷ ـ رسالة فى الوجوه العقلية على حجية خبر الواحد .

۸ ـ رسالة فى اصالة البرائة : آقا ضياء عراقى .

۹ ـ رسالة فى اقتضاء الامر بالشيء للنهى عن ضده : مرحوم كمپانى .

۱۰ ـ رسالة فى الإجزاء : مرحوم كمپانى .

۱۱ ـ حاشية الكفاية من أوله الى آخره على وجه الاجمال : من تأليفات بعض

المشايخ الذى أدرك صاحب الكفاية ، قال فى اوائله « قوله دامت بركاته » و فى اواخره « قوله قدس سره » .

١٢ ـ رسالة فى بيان معنى الموضوع و فى الأعراض الستة ، مفصل : من تحقيقات بعض مشايخه .

١٣ ـ رسالة فى المبادى اللغوية و الوضع : من تحقيقات بعض مشايخه .

١٤ ـ تعليقة على الكفاية من الاوّل : آقا ضياء عراقى .

١٥ ـ رسالة فى صلاة المرأة خلف الرجل أو متقدم عليه : من تأليفاته .

١٦ ـ حاشية على الرسائل :من تأليفاته .

١٧ ـ كتاب الصلاة من مكان المصلى الى التكبير : من تحقيقات بعض مشايخه شرع فيه فى غرة رجب ١٣٣٢ و كامل است .

١٨ ـ رسالة فى الاجارة .

١٩ ـ رسالة فى لباس المصلى .

٢٠ ـ رسالة فى الخمس : تحقيقات بعض مشائخه .

٢١ ـ رسالة فى الاخبار الواردة فى وجوب السورة و عدمه : من تأليفاته .

٢٢ ـ الاخبار الواردة فى فضيلة القراءة أو التسبيح فى الاخيرتين .

٢٣ ـ رسالة فى نجاسة عرق الجنب من الحرام : من تحقيقات بعض مشائخه .

٢٤ ـ رسالة فى الاخبار الواردة فى عدد التسبيحات فى الاخيرتين .

٢٥ ـ باب فى الاخبار الواردة بقراءة مالك و ملك ، صراط و سراط .

و چند بحث مختصر و مختلف ديگر .

* نستعليق نازيبا ، بخط مؤلف ، تصحيح شده ، عناوين مشكى يا شنگرف و گاهى نوشته نشده ، اكثر رساله ها ناتمام و ما بين هر رساله صفحاتى سفيد مانده است .

(٥٣)

مسالك الأفهام فى شرح شرائع الاسلام (فقه - عربى)

از : شهيد دوم زين الدين بن على عاملى (٩٦٦)

شرح مزجى مفصلى است بر كتاب « شرايع الاسلام » محقق حلّى (٦٧٦) كه قسم عبادات آن از جهت استدلال مختصرتر و قسم معاملات آن مفصل تر بحث شده است . جلد اوّل كتاب در روز چهارشنبه ٣ رمضان ٩٥١ و پايان كتاب در اوّل ذى الحجة سال ٩٦٣ به اتمام رسيده است .

نسخه حاضر مشتمل بر كتاب الفرائض مى باشد .

* نسخ ، منتصف نهار دوشنبه ٨ ربيع الآخر ٩٦٤ ، در برگ اول فهرست مطالب كتاب بخط مرحوم حجت (قده) مكتوب است ، عناوين شنگرف .

(٥٤)

مفاتيح الشرايع (فقه - عربى)

از : ملا محسن بن مرتضى فيض كاشانى (١٠٩١)

مسائل فقهى فتوايى به طريقه اخباريين را با اشاره به بعض ادله احاديث و اقوال فقهاء با عناوين « مفتاح - مفتاح » جمع آورى نموده است و آن را در دو مجلد ترتيب

داده :

۱ ـ فی فن العبادات و السیاسات .

۲ ـ فی فن العادات و المعاملات ، و هریك مشتمل بر ٦ کتاب و خاتمه ای می باشد .

نسخه حاضر از ابتدا تا اواسط زکات جراد را داراست .

* نسخ ، شنبه ۷ رجب ۱۱۲۳ ، استکتاب عبد الرحیم حسینی ، دارای حواشی بسیار از « نظام » و « میرزا علی » و « معتصم الشیعة » و کتب لغت و غیره ، در صفحه اوّل و آخر قواعدی فقهی مشهود است .

(۵۵)

مقالات الاصول (اصول ـ عربی)

از : آقا ضیاء الدین بن محمد عراقی (۱۳٦۱)

مقالاتی است در اصول فقه که نسخه حاضر جلد دوّم این مقالاتست که مرحوم سید محمد حجت (قده) در ایام اقامتش در نجف اشرف نگاشته است .

* نستعلیق ، سید محمد حجت (قده) در نجف ، با یادداشتی از سید حسن حجت (ره) درباره کتاب و مؤلف آن در ۲۰ شعبان ۱۳۷٤ .

(۵٦)

منهج الاجتهاد (فقه ـ عربی)

از : شهید ثالث ملا محمد تقی بن محمد برغانی قزوینی (۱۲٦۳)

شرح استدلالی مفصلی است بر کتاب « شرایع الاسلام » محقق حلّی (٦۷٦) در

٢٤ مجلد كه مؤلف ابتداى تأليف آن را در « ساوجيلاغ » در ماه ذى حجة ١٢٢٦ شروع و در « قزوين » روز سه شنبه ٢٨ شوال سال ١٢٥٦ در حاليكه ٦٠ سال از عمرش مى گذشته به پايان رسانيده است .

* الف : كتاب الطهارة ، نسخ ، عبد الصمد بن محمد باقر انصارى ، سال ١٢٦٢ ، با تملك ريحان الله بن جعفر موسوى در ٢٩ شوال ١٣٢٤ و مهر بيضوى نام وى ، ابتداى عناوين شنگرف .

* ب : از صلاة جمعه تا آخر صلاة مسافر ، نسخ ، مهدى بن عبد الرحيم در سال ١٢٤٦ ، در بقيه مشخصات مانند نسخه قبل .

* ج : كتاب القضاء و الفرائض ، نسخ ، در زمان مؤلف ، با تملك ريحان الله موسوى در شعبان سال ١٣١٩ و حواشى سيد محمد حجت (قده) در چند برگ اوّل .

* د : كتاب الحج ، نستعليق ، داراى حواشى بسيار .

* هـ : كتاب الزكاة تا اعتكاف ، نسخ ، عبد الصمد بن محمد باقر انصارى ، ٢٣ جمادى الثانى ١٢٦٢ ، در برگ اول تملك محمد باقر فرزند مؤلف به سال ١٢٩٢ ديده مى شود ، در چند صفحه آخر يادداشتهايى با عنوان « قال الميرزا » آمده است .

* و : كتاب التجارة ، نستعليق ، قاسم حسينى به سال ١٢٥٥ و در حيات مؤلف ، داراى حواشى از سيد محمد حجت و يا سيد على كوهكمرى (قدهما) .

* ز : مضاربه تا آخر اجاره ، نسخ ، محمد هاشم سال ١٢٥٩ ، با تملك ريحان الله بن جعفر موسوى و مهر بيضوى نام او .

* ح : كتاب الحدود ، نسخ ، كربلايى محمد قاسم بن محمد هاشم ، ١٧ ربيع الاول ١٢٦١ .

* ط : كتاب الصيد و الذباحة تا آخر لقطه ، نسخ ، با حواشى سيد محمد حجت (ره) ، تمام اين مجلدات را سيد محمد باقر بروجردى به مرحوم حجت (قده) اهدا كرده است .

(۵۷)

نهاية الدراية فى شرح الكفاية (اصول - عربى)

از : شيخ محمد حسين بن محمد حسن اصفهانى كمپانى (١٣٦١)

شرحى است بر كتاب « كفاية الاصول » مرحوم آخوند خراسانى كه در سال ١٣٣٢ از تأليف آن فارغ شده است(١) و نسخه ما از انجام افتاده دارد . * نستعليق ، سيد محمد حجت (قده) ، ناتمام ، داراى حواشى با عبارت « منه » ، عناوين نوشته نشده و چهار صفحه آخر بخط ديگرى است .

(۵۸)

نهج الحق و كشف الصدق (عقائد - عربى)

از : علامه حلى حسن بن يوسف بن مطهر (٧٢٦)

مسائل كلامى ، اعتقادى و فقهى را مؤلف بگونه اى مختصر بحث كرده تا اثبات كند كه آراء شيعه در اينگونه مسائل حق است و مطابق با كتاب و سنت ، و اين مسائل عبارتند از : ادراك ، نظر ، صفات حق تعالى ، نبوت ، امامت ، معاد ، اصول فقه و مسائل فقهى ، و مؤلف اين كتاب را به نام سلطان خدا بنده اولجايتو تأليف نموده است .

* نسخ ، ابوالحسن اردوبارى ، آخر روز ١٠ ربيع الاول ١٠٢٩ ، به امر استادش « سيد هاشم بن سيد محمد » در اردوبار در منزل « خواجه صالح بيك » و « خواجه ميرزا بيك » با حضور جمعى از بزرگان

---

(١) جزء اوّل كتاب در سال ١٣١٤ در تهران و جزء دوم و سوم آن در سال ١٣٤٤ بچاپ رسيده است ، و تمام اجزاء آن توسط مؤسسه آل البيت عليهم السلام - قم تحقيق و چاپ شده است .

و محترمین آن قریه که اسامی آنها بدین قرار آمده است : « امان الله » ، « حاج امیر » ، « رضا بیگ » ، « محمد زمان خطیب » ، « ابوطالب » ، « عبد الرزاق » و « محمدخان » ، در صفحه اوّل و آخر تملك « هاشم حسینی » با مهر دائره ای « الواثق بالله الغنی و خادم النبی هاشم الحسینی » آمده ، تصحیح شده و در آخر امضای بلاغ با نسخه اصل توسط هاشم الحسینی با عبارت « بلغ قبالا بقدر الوسع بنسخة الاصل و سلام علی من اتبع الهدی هاشم الحسینی »دیده می شود .

(۵۹)

وسائل الشیعة الی تحصیل مسائل الشریعة (حدیث - عربی)

از : شیخ محمد بن حسن حر عاملی (١١٠٤)

دائرة المعارف حدیثی مفصلی است که در آن روایات فقهیه ای که در راه استنباط حکم شرعی مفید است جمع آوری شده و به همان ترتیب کتب فقهی از طهارت شروع و به دیات ختم شده است و در اوّل آن ۳۱ باب که بنام « ابواب مقدمات العبادات » خوانده می شود آمده و در آخر آن ۱۲ فائده از فوائد علم حدیث جمع آمده است .

تألیف آن در ٦ جلد مفصل تنظیم شده و بنا بتقسیم مؤلف در سه مرحله تألیف آن پایان یافته : مرحله جمع که کتاب نکاح در سال ۱۰۷۲ ، و بعد مرحله تهذیب و اضافه که در سال ۱۰۸۲ تمام شده ، سپس مرحله تصحیح و مقابله و تحقیق در روایات که در سال ۱۰۸۸ تألیف آن به پایان رسیده است .

*الف : از ابتداء تا پایان کتاب طهارت ، نسخ به دو خط ، جمعه ۲۵ ربیع الثانی ۱۱۹۵ ، محمد ابراهیم بن حاجی محمد حسن (پایان قسمت دوم کتاب) دارای حواشی بسیار با عبارات « منه دام ظله »

و « منه سلمه الله » ، در حاشیه تصحیح شده و در بعضی از صفحات علامت بلاغ مرة ثانیة دیده می شود ، در صفحه اوّل یادداشتی است که دلالت بر اهمیت نسخه می کند ، ابتدای عناوین و ابواب شنگرف ، در صفحه اوّل نام « شیخ محمد رضا کرمانی » مشهود است .

*ب : کتاب فرائض تا انتهاء ، نسخ ، نسخه بسیار نفیس و احتمالا در عصر مؤلف ، دو بار مقابله شده و در آخر کتاب دیات « محمد حسین بن محمد قاسم القمشهی » چنین نگاشته : « قد بلغ قراءة من اوّل هذا المجلد الی آخره حرّره الأقل . . » .

در حاشیه تصحیح و اضافه شده و نسخه بدلها را در حاشیه آورده اند و در بعضی از حواشی « کذا بخطه » تعبیر می کند ، در صفحه اوّل فهرست کتاب آمده و نام « شیخ محمد رضا کرمانی » و « للحقیر عبد الباقی بن علی نقی » و یادداشتی که پاك شده ، و یادداشتی دیگر است ظاهراً از مرحوم سید محمد حجت (قده) که نوشته « فی حیاة المصنف نوشته شده است » ، و در برگ آخر نیز چنین آمده است : « تاریخ نمقه الاصل عندنا هکذا یعنی و کان الفراغ من تألیفه فی منتصف رجب ۱۰۹۵ فان الفراغ من تألیفه فی منتصف رجب سنة ۱۰۸۲ و کتب بید مؤلفه محمد بن الحسن الحر عفی الله عنهما و یعلم من ذلك ان التاریخ المذکور هنا تاریخ النسخة و انها کتبت فی حیاة المصنف » و احتمالا این خط همان خط مرحوم حجت است .

(٦٠)

هدایة الأنام فی شرح شرائع الاسلام (فقه - عربی)

از : ملا محمد حسین بن هاشم کاظمی نجفی (١٣٠٨)

شرح استدلالی مفصلی است بر کتاب « شرایع الاسلام » محقق حلی (٦٧٦) با

عناوين « قال ـ اقول » كه در آن بسيارى از آراء فقهى نقل شده است چرا كه مؤلف تصميم داشته كه كتابش جامع تمام مسائل فقه مفصلا باشد .

تأليف اين كتاب فقط تا كتاب قضاء انجام گرفته و اين دوره فقهى به اتمام نرسيده است .

* الف : كتاب الطهارة ، نسخ ، عبد الحسين بن شيخ محمد امين شراره ، قسمت آخر بخط حسين بن حسن موسوى اردبيلى نوشته شده است ، ابتداى اقوال و عناوين شنگرف ، كتاب از ثلث والد مرحوم سيد محمد حجت (قده) است و مرحوم سيد حسن حجت (قده) مطالبى درباره كتاب در صفحه اول نگاشته اند .

* ب : كتاب الصلاة تا آخر بحث تعقيب ، نستعليق ، اسحاق قزوينى ، با حواشى از كاتب و عبارت « لمحرره » ، آغاز آن افتاده است .

* ج : كتاب زكات تا صوم ، نسخ ، حاجى محمد نهاوندى در نجف مدرسه معتمد ، در صفحه اول مرحوم سيد محمد حجت (قده) نوشته اند كه كتاب از ثلث مرحوم والدشان مى باشد .

* د : كتاب حج تا وقوف به عرفات ، نسخ ، ابتداى عناوين شنگرف ، با حواشى مختصر و از ثلث مرحوم سيد محمد حجت (قده) مى باشد .

* هـ : اقسام العيوب تا انتهاى اقاله ، نسخ ، حسينعلى گيلانى اشكورى ، روز دوشنبه ١٠ رجب سال ١٢٧٧ ، عناوين شنگرف ، در حاشيه تصحيح شده ، از ثلث والد مرحوم سيد محمد حجت (قده) مى باشد .

* و : كتاب الفلس تا آخر مضاربه ، نسخ ، عناوين شنگرف ، در صفحه اول يادداشتهايى درباره كتاب و ابواب آن از مرحوم سيد حسن حجت (قده) آمده و در صفحه دوم مرحوم سيد محمد حجت (قده) نوشته اند كه كتاب از ثلث والدشان مى باشد .

* ز : كتاب مزارعه تا آخر وكالت ، نسخ ، عناوين شنگرف از ثلث والد مرحوم سيد محمد حجت (قده) ، در صفحه اول مطالبى را سيد حسن حجت (قده) درباره كتاب نوشته اند .

فهرست عمومی کتابها ورساله ها

فهرست اعلام

فهرست مؤلفان

* مقالات الأصول (٥٥)
طبرسی = فضل بن حسن بن فضل ، ابوعلی
عبد الكريم بن محمد جعفر حائری يزدی
* درر الفوائد (٤٥ م)
عثمان بن عمر بن حاجب ، ابوعمرو
* الكافية (٢٨)
علی بن حسين موسوی بغدادی ، شريف مرتضی
* الذريعة الی اصول الشريعة (١٧)
فرج الله واعظی هيدجی
* تعليقه فی الفقه (٥)
فضل بن حسن بن فضل طبرسی ، ابوعلی
* جوامع الجامع (١٢)
فيض كاشانی = محسن بن مرتضی كاشانی
كاشف الغطاء = جعفر بن خضر جناحی نجفی
كفعمی = ابراهيم بن علی ، تقی الدين
كمپانی = محمد حسين بن محمد حسن اصفهانی
سيد محسن بن حسن اعرجی كاظمينی
* شرح الوافيه (الوافی فی شرح الوافيه) (٢٥)
محسن بن مرتضی فيض كاشانی
* مفاتيح الشرايع (٥٤)
محمد بن احمد بن علی فتال نيشابوری ، ابوعلی
* روضة الواعظين وبصيرة المتعظين (٤٧ م)
محمد بن حسن حر عاملی
* وسائل الشيعة الی تحصيل مسائل الشريعة (٥٩)
محمد بن حسين عاملی ، بهاء الدين
* الأربعون حديثاً (١)
سيد محمد بن علی حسينی حجت كوهكمری
* الاجارة (٥٢ م)
* الاجزاء (٥٢ م)
* اخبار البرائة فی حديث الرفع ومسائل ابواب جهاد النفس (٥١ م)
* الاخبار الواردة بقرائة مالك وملك ، صراط وسراط (٥٢ م)
* الاخبار الواردة فی عددالتسبيحات فی الاخيرتين (٥٢ م)
* الاخبار الواردة فی وجوب السورة وعدمه (٥٢ م)
* الاستصحاب (٥١ م)
* اصالة البراءة (٥٢ م)
* الاقل والاكثر (٥١ م)
* تعليقة علی الكفاية (٥٢ م)
* التقليد (٥١ م)
* تنبيهات الاستصحاب (٥١ م)
* حاشية علی الرسائل (٥٢ م)
* حاشية علی الرياض فی الوضوء (٥٢ م)
* حاشية الكفاية (٥١ م ، ٥٢ م)
* حاشية الكفاية فی الصحيح والاعم (٥١ م)
* حاشية الكفاية فی موضوع علم الاصول (٥١ م)
* حواشی علی شرح المنظومة للسبزواری (٥١ م)
* حواشی متعلقة بالمكاسب من البيع (٥١ م)
* الخمس (٥٢ م)
* خيار الغبن (٥٢ م)

---

(٣)

فهرست موضوعات

(اصول فقه)

فهرست امكنه

دفتر فروش : قم ـ پاساژ قدس ، طبقه زیرین ، پلاك ۹ ؛ ص . ب ۳۷۱۸۵/۱۵۹
تلفن : ۷۳۳٤۹۲ ـ ۸۳۵۱۶۱ (۲۵۱) ، فاكس : ۸۲٤۹۹۱ (۲۵۱)
EmaiL: majma@ thurath.org
www: thurath.org/majma